

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Херсонського державного
університету

Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ

« 15 » вересня 2022 р.

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПРАКТИКИ**

Факультет української й іноземної філології та журналістики

Кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта

Спеціалізація 014.02 Мова та література англійська

Освітня програма Середня освіта (Мова і література (англійська))

Курс 1, 2

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Форма навчання денна, заочна

ПОГОДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-
педагогічної роботи

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

« ____ » _____ 2022 р.

Івано-Франківськ 2022 р.

Програму розроблено:

Заболотською О. О., доктором педагогічних наук, професором, професором кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова.

Програму розроблено на основі освітньої програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))», затвердженої 25.06.2020 р. Вченою радою Херсонського державного університету.

Деканеса факультету

Ірина ГОШТАНАР

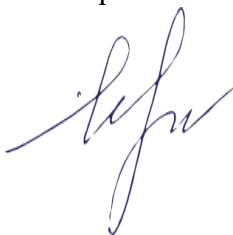
Затверджено на засіданні кафедри
англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова
Протокол № 2 від «05» вересня 2022 р.

в.о. завідувачки кафедри

Юлія КІЩЕНКО

Схвалено науково-методичною радою факультету
Протокол №1 від «15» вересня 2022 р.

Голова ради

Ірина ГАЙДАЄНКО

Керівниця навчального відділу

Яценко В.Ф.

ВСТУП

Практика займає особливе місце в підготовці студентів-магістрів і є основним компонентом освіти, який визначає якість їхньої професійної підготовки в цілому. Без практичної підготовки неможливо підготувати магістра до різноманітних умов, які висуває робота за фахом, і дати їм чітке і цілісне уявлення про професійні функції. Саме тому у ЗВО навчання магістрів значною мірою побудовано на практичній підготовці. Дослідження та адаптація зазначеного досвіду має для України неабияке значення, оскільки останнім часом спостерігається тенденція професіоналізації педагогічної сфери.

Упродовж практики відбувається становлення професійних якостей особистості майбутнього асистента, викладача, аспіранта, поглиблення й удосконалення загальних і фахових компетентностей.

Організацію й проведення практики регламентовано Законом України «Про вищу освіту»; наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 08 квітня 1993 року № 93; наказом ректора ХДУ «Про затвердження Положення про проведення практики студентів Херсонського державного університету» від 02 червня 2017 року № 337-Д; навчальними планами спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців; робочими навчальними планами спеціальностей ХДУ. Для студентів, які здобувають освіту за спеціальністю 014.02 Середня освіта, спеціалізацією 014.021 Англійська мова і література РВО «магістр», передбачено проведення таких видів практики:

Структура практики

Курс	Семестр	Вид практики	Тривалість проведення (тижнів)	Термін проведення	База практики	Відповідальний підрозділ
1	2	виробнича	8	01.02.23 – 24.03.23 денна форма;	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора О.Мішукова	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора О.Мішукова, кафедра німецької та романської філології
			3	13.03.23 – 01.04.23 заочна форма		
1	1	перед-дипломна	1	12.12.23 – 16.12.23 денна форма; 7.11.21 – 12.11.22 заочна форма	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора О.Мішукова	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора О.Мішукова
2	3	виробнича	4	24.10.22 – 18.11.22 денна форма;	кафедра англійської філології та	кафедра англійської філології та

			2	10.10.22 – 22.10.22 заочна форма	світової літератури імені професора О.Мішукова; Херсонська гімназія № 6 Херсонської міської ради; Херсонський академічний ліцей ім. О. В. Мішуков а Херсонської міської ради при ХДУ	світової літератури імені професора О. Мішукова
2	3	перед-дипломна	3	21.11.22 – 09.12.22 денна форма; 01.09.22 – 17.09.22 заочна форма	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора О.Мішукова	кафедра англійської філології та світової літератури імені професора О.Мішукова

1. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

1.1. Сутність практики

У реалізації стратегічної мети, що постає перед Україною у зв'язку з її входженням в Європейську спільноту в якості повноправного партнера, іноземна мова і послуги філологів, перекладачів, вчителів іноземних мов набувають ролі інструментарію, без якого неможливо вирішити це серйозне завдання. Державні кордони між країнами Європи стають все більш прозорими, розширюються та зростають міжнародні контакти, що потребує уніфікації або єдиного «стандарту» в мовній підготовці фахівців, – все це обумовлює сучасні тенденції інтеграції освіти в єдину світову систему. Але, для деяких країн, переважно держав Східної Європи, зокрема України, мовні кордони залишаються серйозною перешкодою в інтеграційному процесі. Тому пріоритетом політики Європейського Союзу в галузі освіти є значне підвищення рівня іншомовної компетенції фахівців.

Професійна підготовка філологів, перекладачів, викладачів іноземних мов – багатofакторний процес, всі компоненти якого знаходяться між собою в складних взаємодоповнюючих і взаємозумовлених відносинах – це цілеспрямовану діяльність, що представляє єдність змісту, структури, мети навчання і виховання, сукупність психологічних і моральних якостей особистості, знань, умінь, навичок, філологічних і педагогічних здібностей, набуття яких дає можливість формувати позитивну мотивацію студентів до майбутньої професійної діяльності, сприяє оволодінню ними необхідним обсягом загально-культурних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, дозволяє викладати філологічні дисципліни й виконувати пошуково-дослідну і виховну роботу.

Проблема підготовки фахівців, які б володіли іноземною мовою професійно, є однією з важливіших завдань професійної педагогіки вищої школи. Професійна самореалізація та відповідне життя індивіду здебільш залежить від його професійної компетенції, вміння адаптуватися, реалізовувати свої професійні здібності, нахили, інтереси, бути мобільним в професійному самовизначенні та кар'єрі. Іноземна мова наближує ситуацію навчального процесу до реальних умов, що породжує потребу в знаннях, їх практичному застосуванні й забезпечує персональну зацікавленість студентів, перехід від пізнавальної мотивації до професійної.

Специфічний внесок іноземної мови в розвиток студента полягає передусім в тому, що в процесі навчання цього предмета людина з'ясовує способи оформлення думки, пізнає функціонування мови як засобу спілкування. Іноземна мова благотворно впливає на культуру спілкування рідною мовою, є важливим засобом формування всебічно розвиненої особистості; вона наближає обстановку навчального процесу до реальних умов, що породжує потребу в знаннях та їх практичному застосуванні й забезпечує особисту зацікавленість студентів, перехід від пізнавальної мотивації до професійної.

Окрім зазначених вище функцій іноземної мови в розвитку особистості, виділяють ще кілька специфічних функцій іноземної мови в підготовці майбутніх фахівців. Отже, іноземна мова служить засобом:

- ☐ розширення диференціації й уточнення категоріального апарату;
- ☐ розвитку пізнавального інтересу й формування професійної спрямованості;
- ☐ вирішення комунікативних, пізнавальних і професійних завдань.

Специфіка процесу навчання іноземної мови філологів, перекладачів, викладачів іноземних мов полягає в тому, що його метою є безпосередня підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності.

1.2. Виробнича практика

Метою виробничої практики є розвиток у студентів умінь здійснювати діяльність з навчання іноземної мови в ЗЗСО та ЗВО на базі сформованої у них іншомовної компетенції та знань основ теорії культури мовлення, методики, педагогіки та психології, вміння поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю; забезпечення безпосереднього пізнання студентами закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, вміння вирішувати конкретні методичні завдання згідно з умовами педагогічного процесу; виховання у студентів потреби систематичного вивчення із послідувачим використанням сучасних методик викладання іноземних мов.

Основними *завданнями* практики є:

- ☐ забезпечення найбільш повного залучення студентів до організації цілісного навчального процесу в конкретному навчальному закладі; зв'язку теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань;
- ☐ розвиток у практикантів умінь проводити уроки та практичні заняття з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- ☐ формування психологічної готовності до роботи у загальноосвітній школі, спеціалізованих освітніх закладах та ЗВО;
- ☐ удосконалення вмінь та навичок правильно визначати типи уроків/занять, їх організаційну структуру залежно від мети, змісту та конкретних умов проведення; форми, методи навчання, засоби проведення;
- ☐ створення умов для творчого використання знань та розвитку професійних умінь студентів (прогностичні, діагностичні, організаторські (інтерактивні), комунікативні, пізнавальні, аналітичні, рефлексивні);
- ☐ активізація потреб майбутнього вчителя/викладача у професійно-особистісному саморозвитку та самовдосконаленні;
- ☐ розвиток у студентів інтересу до професійної педагогічної діяльності, творчого підходу до процесу навчання;
- ☐ формування готовності приймати рішення в інтересах розвитку та саморозвитку особистості учня;
- ☐ вивчення студентами-практикантами передового досвіду роботи у ЗЗСО/ЗВО, активних форм і методів навчально-виховної роботи, використання новітніх технологій навчання і виховання;
- ☐ формування дослідницького підходу до освітньої діяльності у ЗЗСО/ЗВО;
- ☐ підготовка до самостійної роботи у ЗЗСО/ЗВО.

Компетентності, якими студент має оволодіти в результаті практичної підготовки:

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 3. Здатність свідомо визначати цілі власного професійного й особистісного розвитку, організовувати власну діяльність, працювати автономно та в команді.

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел, у т.ч. англійською мовою.

ЗК 5. Здатність застосовувати набуті знання та вміння в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність до письмової й усної комунікації, що якнайкраще відповідають ситуації професійного і особистісного спілкування засобами англійської та державної мов.

ЗК 9. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією, генерувати нові ідеї.

ЗК 10. Здатність критично оцінювати й аналізувати власну освітню та професійну діяльність.

ЗК 11. Здатність використовувати цифрові технології та мультимедійні засоби в освітній і професійній діяльності в умовах сучасного інформаційно-комунікаційного освітнього простору.

Фахові компетентності

ФК 8. Уміння оцінювати зміст, структурувати та організувати навчальний матеріал відповідно до вимог шкільної програми або робочих навчальних програм ЗВО, володіння концептуальними основами структури і змісту засобів навчання.

ФК 2. Здатність реалізовувати сучасні підходи до організації та здійснення освітнього процесу згідно з вимогами педагогіки, психології.

ФК 3. Здатність формувати в учнів предметні (мовна, мовленнєва, соціокультурна, лінгвокраїнознавча, дискурсивна, стратегічна, методична) компетентності, застосовуючи сучасні підходи, методи й технології навчання англійської мови та світової літератури.

ФК 4. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови та світової літератури.

ФК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики та корекції власної педагогічної діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

ФК 6. Здатність здійснювати професійну діяльність українською та англійською мовами, спираючись на знання організації мовних систем, законів їх розвитку, сучасних норм їх використання.

Програмні результати практичної підготовки

ПРН 7. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 8. Уміння аналізувати, діагностувати та корегувати власну педагогічну діяльність з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

ПРН 3. Знання державного стандарту загальної середньої освіти, навчальних програм з англійської мови та світової літератури для ЗНЗ та практичних шляхів їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 4. Володіння ефективними методами і прийомами викладання англійської мови та світової літератури у закладах середньої та вищої освіти.

ПРН 5. Знання етичних норм, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах.

ПРН 12. Знання специфіки перебігу літературного процесу різних країн в історико-культурному контексті; володіння різними видами аналізу художнього твору, вміння визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 10. Здатність використовувати знання з курсів новітні досягнення у лінгвістиці, аналітичне читання та письмо, лінгвокогнітивні та лінгвосеміотичні особливості дискурсу для розробки власного наукового дослідження англійською мовою.

1.3. Переддипломна практика

Мета переддипломної практики – вдосконалення навичок науково-дослідницької роботи, оформлення її результатів; підготовка до захисту кваліфікаційної роботи.

Основними завданнями практики є:

- удосконалення вмінь і навичок планування, організації та самостійного виконання науково-дослідної роботи;
- оволодіння основами науково-дослідної діяльності (аналіз явищ, висування власної гіпотези, логічність, послідовність та аргументованість її доведення, узагальнення спостережень, формулювання висновків);
- розвиток умінь застосовувати одержані знання під час вирішення конкретних наукових завдань, зокрема, знання основ наукової методології;
- формування готовності й здатності студентів до самоосвіти та саморозвитку, самостійної дослідницької роботи в майбутній професійній діяльності;
- добір матеріалу (дидактичний, фактичний), зокрема для проведення експерименту з теми кваліфікаційної роботи, розробка алгоритму виконання експерименту;
- оформлення результатів самостійного дослідження згідно з вимогами;
- закріплення навичок оформлення посилань на джерела інформації та списку використаних джерел відповідно до чинних вимог щодо оформлення наукових праць;
- оперативне усунення певних недоліків (невідповідностей у змісті, структурі або оформленні науково-дослідної роботи).

Компетентності, якими студент має оволодіти в результаті практичної підготовки:

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел, у т.ч. англійською мовою.

ЗК 5. Здатність застосовувати набуті знання та вміння в практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність проводити дослідницьку роботу, визначати цілі та завдання, обирати методи дослідження, аналізувати результати.

ЗК 9. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією, генерувати нові ідеї.

ЗК 11. Здатність використовувати цифрові технології та мультимедійні засоби в освітній і професійній діяльності в умовах сучасного інформаційно-комунікаційного освітнього простору.

Фахові компетентності

ФК 1. Володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.

ФК 9. Здатність проводити фахово орієнтовані наукові дослідження.

Програмні результати практичної підготовки

ПРН 7. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 1. Здійснювати аналітичний пошук наукової інформації за критеріями доцільності та достовірності, опрацювання та аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 10. Здатність використовувати знання з курсів новітні досягнення у лінгвістиці, аналітичне читання та письмо, лінгвокогнітивні та лінгвосеміотичні особливості дискурсу для розробки власного наукового дослідження англійською мовою.

У науково-теоретичному аспекті програма переддипломної практики базується на лінгвістичному циклі загально-професійних дисциплін та дисциплін спеціалізації, передбачених навчальним планом спеціальності.

Методичною та дослідницькою базою практики є досвід виконання курсових робіт та випускної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

2.1. Змістова характеристика практики

2.1.1. Виробнича практика. Зміст практичної підготовки магістрантів визначається освітньо-професійними й освітньо-науковими програмами, робочою програмою, яка розробляється кафедрою англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова та затверджується проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи ХДУ.

Перелік основних видів роботи в період виробничої практики:

- ✓ ознайомлення зі специфікою діяльності баз практики – ЗЗСО та ХДУ;
- ✓ планування освітнього процесу та проведення уроків, аудиторних занять і позааудиторних заходів;
- ✓ відвідування й аналіз аудиторних занять і позааудиторних заходів.

Зміст позааудиторної роботи студента-практиканта з іноземної мови складається з таких компонентів:

- ✓ вивчення системи роботи вчителя / викладача іноземної мови, спрямованої на формування в учнів / студентів стійкого інтересу до іноземної мови та іншомовної комунікації;
- ✓ оволодіння вміннями виховання учнів / студентів на занятті засобами іноземної мови;
- ✓ опанування знань та вмінь з питань підготовки й проведення позааудиторної роботи з іноземної мови: тижнів іноземної мови, бесід, конференцій; випуск стіннівок іноземною мовою; організація клубів дружби з носіями іноземної мови; відвідування курсів з іноземної мови, де працюють викладачами носії іноземної мови тощо.

Навчально-виховна робота студентів-практикантів здійснюється в три етапи:

На початковому етапі виробничої практики студент-практикант:

1. Бере участь в настановних зборах і в організаційних заняттях в університеті.
2. Знайомиться з класом / групою студентів, вивчає робочий план, журнал, розклад занять та інші документи.
3. Складає індивідуальний план роботи на час виробничої практики, подає його на підпис керівникам виробничої практики.
4. Відвідує декілька уроків / занять викладачів іноземної мови, бере участь в їх аналізі.
5. Складає тематичний план окремого уроку / заняття.
6. Складає план позакласної / позааудиторної роботи іноземною мовою.

7. Протягом перших днів виробничої практики груповий керівник практики разом зі студентами та старостою групи з практики складають загальний розклад:

- 1) проведення індивідуальних консультацій для студентів–практикантів протягом виробничої практики;
- 2) уроків / занять, що проводять студенти;
- 3) взаємовідвідувань студентами-практикантами занять інших студентів-практикантів;
- 4) методико-педагогічних семінарів із зазначенням їх тематики;
- 5) позакласних / позааудиторних заходів, що проводяться іноземною мовою, із зазначенням студентів, які готують захід.

На основному етапі виробничої практики студент-практикант:

1. Проводить уроки / заняття самостійно;
2. Відвідує уроки вчителів / заняття викладачів іноземної мови та бере участь в їх аналізі та обговоренні.
3. Готує та проводить позакласний / позааудиторний захід іноземною мовою, має детальний конспект його проведення.

На заключному етапі виробничої практики студент-практикант:

1. Готує звітні матеріали з виробничої практики.
2. Здає звітну документацію керівнику виробничої практики для перевірки та оцінювання.

2.1.2. Переддипломна практика.

Види робіт під час практики

Мета та завдання практики визначають її зміст і види робіт:

Організація і планування роботи з написання та захисту дипломної роботи.

Систематизація та впорядкування результатів. Висвітлення результатів власного наукового дослідження та основних положень досліджуваної проблеми в контексті сучасного стану розвитку відповідної науки.

Оформлення дипломної роботи та списку використаних джерел. Тези, наукова доповідь, стаття у збірнику наукових праць, науково-методичному періодичному виданні за темою дипломної роботи. Анотація до наукової статті (українською, англійською мовами).

Виступ на студентській науковій конференції. Участь у науковій дискусії. Коректне та аргументоване викладення власної думки в умовах спонтанного спілкування з приводу результатів самостійної науково-дослідницької діяльності: захист спостережень, обґрунтування висновків.

Конструктивність сприйняття зауважень, критики з боку наукового керівника, рецензента, членів комісії з передзахисту дипломних робіт.

Коригування недоліків, виправлення помилок, удосконалення змісту дипломної роботи на підсумковому етапі.

2.2. Науково-методична література

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. Київ : Кондор, 2018. – 272 с.
2. Барбина Е. С. Теоретико-методологические основы профессиональной подготовки будущих учителей : научно-методическое пособие. Херсон : Айлант, 2015. 70 с.
3. Беляев Ю. І., Мішуков О. В. Болонський процес : хрестоматія. Херсон, 2015. 276 с.
4. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістратури. Київ, 2015. 396 с.
5. Возна М.О., Гапонова А.Б., Акулова О.О. Англійська мова для перекладачів і філологів. І курс. Підручник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2018. 480 с.
6. Горопаха Н.М., Поніманська Т.І. Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ : Видавничий Дім «Слово», 2019. 280 с.
7. Дворжецька М.П. Практична фонетика англійської мови : Навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця : Нова Книга, 2015. 208 с.

8. Денищич Т. А., Косарева Г. С. Педагогічна практика: зміст, організація, проблемні аспекти формування педагогічної майстерності : посібник. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 84 с.
9. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2016. 273 с.
10. Клименюк О.В. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: авторський підручник. Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2017. 398 с.
11. Клименюк О.В. Технологія наукового дослідження: авторський підручник. Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2017. 308 с.
12. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2014. 216 с.
13. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2016. 192 с.
14. Курсовые и дипломные работы. От выбора темы до защиты. / Авт.-сост. И.Н. Кузнецов. Минск. : Мисанта, 2015. 416 с.
15. Літнарів Р.М., Кубай О.В.Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Рівне : Вид-во МЕНУ ім. С. Дем'янчука, 2020. 44 с.
16. Мартинюк А.П. Основи наукових досліджень у лінгвістиці : навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. 40 с.
17. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи. Київ : Логос, 2016. 215с.
18. Навчально- й науково-дослідна робота студентів-філологів (реферат, курсова, кваліфікаційна робота з української мови та методики її навчання): навчально-методичний посібник для студентів / М.І. Пентиліук, І.В. Гайдаєнко, Т.Г. Окуневич та ін. Київ : Ленвіт, 2015. 120 с.
19. Основні вимоги до підготовки та написання навчально-наукових і кваліфікаційних робіт (для студентів-філологів) : методична розробка / КНУ ім. Т. Шевченка, Ін-т філології ; кер. проекту Г.Ф. Семенюк. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2016. 82 с.
20. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. – Київ : Кондор, 2016. – 628 с.
21. Пентиліук М. І., Окуневич Т. Г. Рекомендації з педагогічної практики для студентів факультету української філології (методичний аспект). Херсон : Видавництво ХДУ, 2015. 40 с.
22. Пилипчук М.І., Григор'єв А.С. , Шостак В.В. Основи наукових досліджень : підручник. Київ : Знання, 2017. 270 с.
23. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Бакаєва Г. Є., Борисенко О. А., Зуєнок І. І. та ін. К. : Ленвіт, 2015. 119 с.
24. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) : Проект / Колектив авт.: С.Ю. Ніколаєва, М.І. Соловей (керівники), Ю.В. Головач та ін. Вінниця : Нова Книга, 2018. 245 с.
25. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. Іноземні мови 2-12 класи. 2017. 113 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>
26. Рекомендації Ради Європи з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання ; наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2016. 261 с.
27. Тарнопольский О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / О.Б. Тарнопольський. Дніпропетровськ : Вид-во ДУЕП, 2015. 246 с.
28. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі : Підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 312 с.
29. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій : посібник. Київ : Академвидав, 2014. 208 с.

30. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2017. 352 с.
31. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Набокова І.Ю., Рябих М.В. Практичний курс англійської мови. Частина 1. Підручник для студентів молодших курсів вищих закладів освіти (філологічні спеціальності та спеціальність «Переклад»). Вінниця : НОВА КНИГА, 2018. 432 с.
32. Alley M. The Craft of Scientific Presentations. Critical Steps to Succeed and Critical Errors to Avoid. Singapore : Springer, 2015, 141 p.
33. Cargill M., O'Connor P. Writing Scientific Research Articles. Tromsø : University of Tromsø, 2015. 236 p.
34. Day R. A.; Gastel B. How to Write and Publish a Scientific Paper. Denver : Greenwood, 2006, 319 p.
35. Gustavii B. How to Write and Illustrate a Scientific Paper Cambridge : Cambridge University Press, 2017. 180 p.
36. Hofmann A. H. Scientific Writing and Communication. Oxford : Oxford University Press, 2016. 768 p.
37. Parija S. Ch., Kate V. Writing and Publishing a Scientific Research Paper. 1st ed. Singapore : Springer, 2017, 195 p.
38. Riddell D. Teach English as a Foreign Language: Teach Yourself (New Edition) . London : John Murray Press, 2014. 288 p.
39. Scrivener J. Learning Teaching : 3rd Edition. Student's Book Pack. London : Macmillan Education, 2017. 416 p.
40. Slattery M., Willis J. Introduction for Primary Teachers. Oxford, 2019. 148p.

Методичні рекомендації

Відповідно до Положення про кваліфікаційну роботу (проект), уведеного в дію наказом ХДУ № 880-Д від 01.11.2019 р., кваліфікаційна робота (проект) виконується українською мовою, у т.ч. роботи з іноземних мов (окрім робіт із мов національних меншин України); обсяг основного тексту (тобто без урахування сторінок зі списком використаних джерел і додатками) – 40–50 сторінок друкованого тексту (комп'ютерного набору).

Зміст кваліфікаційної роботи випускника показує рівень загальнотеоретичної та професійної підготовки. Тема кваліфікаційної роботи має бути актуальною й відповідати сучасним вимогам до вивчення тієї чи іншої проблеми, а також відкривати для студента можливості самостійного наукового пошуку.

Кваліфікаційна робота виконується під керівництвом кваліфікованого викладача (доктор, кандидат наук), який консулює студента, допомагає скласти план роботи, орієнтує студента в наукових концепціях, напрямках та методиці дослідження.

Роботи виконуються в межах наукової теми кафедри.

Кваліфікаційна робота вважається актуальною за таких умов:

- ✓ запропонована тема роботи недостатньо досліджена;
- ✓ за темою роботи існують дискусійні публікації науковців.

Тематика кваліфікаційних робіт

Тематика робіт розробляється кафедрами та уточнюється у процесі індивідуальної роботи зі студентами.

Обираючи тему, студент керується певними науковими інтересами чи опирається на набутий практичний досвід.

Вибір конкретної теми кваліфікаційної роботи визначається її актуальністю і практичним значенням. При цьому враховується наявність власних науково-методичних і методичних наробок, за необхідності – можливість опрацювання експериментального матеріалу, перспективу професійної орієнтації. Тематика кваліфікаційних робіт повинна

бути безпосередньо пов'язана з вирішенням типових завдань професійної діяльності.

Тема дослідження має бути достатньо інформативною. Ще під час її визначення студентові необхідно врахувати, що в ній має бути відображений об'єкт і предмет дослідження.

Студент має право запропонувати на розгляд кафедри власну тему.

Структура кваліфікаційних робіт

Робота повинна містити:

- ✓ обґрунтування актуальності обраної теми;
- ✓ чітко визначені предмет і об'єкт дослідження;
- ✓ мету та завдання дослідження;
- ✓ короткий науково-аналітичний огляд джерел про виникнення й сучасний стан досліджуваної проблеми;
- ✓ критичний аналіз монографічних і періодичних наукових видань з теми дослідження;
- ✓ ключову інформацію в зручній для сприйняття формі (таблиці, діаграми, ілюстрації тощо);
- ✓ самостійні дослідження, виконані із залученням сучасних інформаційних технологій, висновки.

Кваліфікаційні роботи передбачають:

- ✓ систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з фаху та застосування їх при вирішенні конкретних наукових завдань;
- ✓ вміння виявляти проблеми наукового і практичного змісту та пропонувати шляхи їх вирішення;
- ✓ розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методами дослідження;
- ✓ розвиток навичок пошуку та систематизації інформації, її обробки із застосуванням комп'ютерних інформаційних систем;
- ✓ визначення рівня підготовки студента до самостійного аналізу та викладу матеріалу, вміння захищати свою роботу.

Зміст структурних елементів роботи

Загальними вимогами до викладу матеріалу кваліфікаційної роботи є чіткість побудови, логічна послідовність, переконлива аргументація, точність у визначеннях, конкретність у викладенні результатів роботи, обґрунтування висновків та рекомендацій.

Кваліфікаційну роботу необхідно надрукувати та переплести у жорстку палітурку. Матеріал роботи слід подати у такій послідовності:

- ✓ титульний аркуш;
- ✓ зміст;
- ✓ вступ;
- ✓ розділи (основна частина);
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних джерел;
- ✓ додатки.

Зміст подають на початку роботи. Він містить назви розділів, підрозділів із зазначенням початкових сторінок. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, пов'язаними з назвою роботи. *Зміст* роботи визначає її тема.

Відповідно до передбачуваної теми студент самостійно або за рекомендацією керівника добирає літературні джерела (книги, брошури, статті, Інтернет-ресурси тощо) і відповідні нормативні документи, складає проект змісту, який обговорює з керівником.

Вступ. У вступі подається наукове обґрунтування актуальності теми дослідження,

у стислій формі визначається сутність дослідження. Вступ повинен бути компактным, розкривати сутність роботи.

Актуальність роботи має відповідати як сучасним потребам фахової галузі науки, так і перспективам її розвитку, практичним завданням.

Об'єкт і предмет дослідження – це поняття, які існують в єдності й водночас повинні чітко розрізнятися. Об'єкт – загальна сфера наукового пошуку, предмет – конкретний ракурс дослідження об'єкта.

Мета роботи визначається чітко, передбачає з'ясування певного результату і те, яким його бажає отримати дослідник.

Завдання дослідження мають бути розв'язані для досягнення поставленої мети. Вони повинні вказувати, що конкретно планується зробити: «показати», «простежити», «виявити», «окреслити», «виокремити», «визначити», «обґрунтувати» тощо.

Методи дослідження слід добирати адекватно предмету, меті та завданням дослідження, оскільки саме методи допомагають їх вирішити.

Практичне значення одержаних результатів. У роботі, яка має прикладне значення, треба подати відомості про практичне застосування одержаних результатів.

Кожний розділ кваліфікаційної роботи може поділятися на підрозділи. Кожен підрозділ повинен містити закінчену інформацію.

Висновки є завершальною частиною кваліфікаційної роботи. Вони мають бути логічними, подаватися у вигляді окремих лаконічних положень.

Слід узгоджувати висновки з завданнями дослідження. Перш ніж переходити до написання висновків, доцільно ще раз перечитати завдання, які ставились дослідником на початку роботи і згідно з ними послідовно розкривати досягнуті результати. До кожного завдання дослідження має бути 1-2 висновки, а в разі наявності важливого матеріалу – декілька.

Література включає складений за чинними правилами перелік використаних джерел. Кількість використаних джерел має бути в межах 40 ± 10 джерел.

Розміщуючи матеріали бібліографічного опису літератури, слід пам'ятати, що всі джерела розташовуються в алфавітному порядку або в порядку, за яким вони згадуються в тексті. Порядковий номер описів у переліку посилань є посиланнями у тексті (номерні посилання).

Додатки. Додатки не є обов'язковим елементом дослідження і не входять до його основного змісту. Додатки роблять тоді, коли теоретичний або емпіричний матеріал надто великий. У разі потреби до додатків включають допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи: додаткові ілюстрації або таблиці; матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладення або форму подання не можуть бути віднесені до основної частини.

Кваліфікаційна робота має бути чітко структурованою з дотриманням таких технічних вимог:

- текстовий редактор – Word 6/7 (або більш високої версії) для Windows;
- шрифт – Times New Roman розміру 14 пунктів;
- міжрядковий інтервал – 1,5 пункта, відстань між абзацами (меню «Формат» – «Абзац» – «Відступи й інтервали» – «Інтервал») – 0 пунктів;
- розміри берегів: лівий – 40 мм, правий – 15 мм, верхній і нижній – 20 мм.
- сторінки нумерують у правому верхньому куті без крапки в кінці (титульний аркуш не нумерують);
- покликання в тексті на джерела оформлюють у квадратних дужках порядковим номером за Списком використаних джерел, напр.: «[5, с. 81]»;
- Список використаних джерел укладають відповідно до чинного «ДСТУ 7.1:2006.

Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Типові недоліки і помилки:

- ✓ зміст роботи не відповідає плану або не розкриває тему повністю чи в її основній частині;
- ✓ сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта;
- ✓ мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження;
- ✓ автор не виявив самостійності, робота являє собою компіляцію або плагіат;
- ✓ не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури з теми дослідження (останні 2–10 років);
- ✓ аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відбиває рівня досліджуваності проблеми;
- ✓ кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням;
- ✓ у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал;
- ✓ бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту;
- ✓ як ілюстративний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті;
- ✓ обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

3. ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль діяльності магістрантів під час практики складається з поточного й підсумкового.

Поточний контроль під час виробничої практики здійснюють груповий керівник, завідувач кафедри англійської мови та методики її викладання, провідний фахівець з практик навчального відділу ХДУ (облік присутності студентів на базі практики фіксується в «Щоденнику» кожного практиканта й відбивається в журналі присутності практикантів на базі практики).

Поточний контроль переддипломної практики здійснюється протягом практики науковим керівником випускника та кафедрою (обговорення структурних розділів магістерської роботи з визначенням необхідних моментів дослідження, що потребують опрацювання або переробки).

Підсумковий контроль під час виробничої практики проводиться після завершення практики в спеціально відведений час на наступному після завершення проходження практики тижні. Диференційований залік виставляється згідно з рішенням комісії, яку очолює керівник практик факультету; особа, що виконує обов'язки заступника декана з навчальної роботи і практик факультету; завідувач кафедри, на підставі оцінок з кожного окремого модуля (навчально-методична робота; виховна й психолого-педагогічна робота у ЗВО, науково-дослідна робота) та з урахуванням відгуків викладачів-керівників практики від фахових кафедр ХДУ, групового керівника, завідувача кафедри англійської мови та методики її викладання, відповідей студента на запитання під час проведення заліку та якості оформлення практикантом звітної документації

Підсумковий контроль проводиться після завершення переддипломної практики. Рішення про успішне виконання програми практики випускником затверджується на засіданні кафедри на підставі позитивної оцінки його діяльності науковим керівником, рішення членів комісії з передзахисту результатів дипломної роботи та вчасного надання звітної документації.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами проходження виробничої практики на 1 курсі

Види діяльності	Модуль	Кількість балів	Сума балів
модуль практичної підготовки			max 75
1.Проведення залікового заняття з англійської мови		15	
2.Проведення залікового заняття з англійської мови		15	
3.Проведення залікового уроку із зарубіжної літератури		15	
4. Проведення залікового уроку із зарубіжної літератури/другої мови		15	
5.Проведення залікового виховного заходу		15	
6.Індивідуальне завдання		15	max 15
7.Оформлення звітної документації		10	max 10
Разом за виробничу практику			max 100

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами проходження виробничої практики на 2 курсі

Види діяльності	Модуль	Кількість балів	Сума балів
модуль практичної підготовки			max 75
1.Проведення залікового уроку з англійської мови (в ЗЗСО)		15	
2.Проведення залікового виховного заходу (в ЗЗСО)		15	
2.Проведення залікового заняття з англійської мови (в ХДУ)		20	

3.Проведення залікового виховного заходу (кураторської години)		25	
4.Індивідуальне завдання		15	max 15
5.Оформлення звітної документації		10	max 10
Разом за виробничу практику			max 100

4. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Звітна документація виробничої (асистентської) практики складається з: 1) «Щоденника практики»; 2) конспекту залікового уроку / практичного заняття з англійської мови; 3) конспекту залікового уроку / практичного заняття з німецької мови; 4) конспекту виховної / кураторської години та її самоаналізу.

Звіт про виробничу практику студент пише самостійно, розбірливо, державною мовою. У «Щоденникові» повинно бути вказано перелік виконаних робіт за період проходження практики. Кожен із виконаних студентом видів роботи під час практики оцінюють викладачі-керівники практики від ХДУ, завідувач кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега мішукова.

До завершення термінів переддипломної практики практикант має надати науковому керівникові переплетений текст кваліфікаційної роботи у надрукованому вигляді, рецензію на кваліфікаційну роботу / текст доповіді на студентській науковій конференції або/та текст статті за результатами власного дослідження). Усі документи повинні бути надруковані грамотно, державною мовою, оформлені у відповідності з вимогами

5. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумкова оцінка з виробничої практики враховується під час підбиття підсумків загальної успішності магістрантів; її виставляють з урахуванням відгуків групового й наукового керівників, викладачів фахових кафедр ХДУ, завідувача кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега мішукова, відповідей на запитання під час проведення заліку та якості оформлення звітної документації.

Захист результатів практичної підготовки магістрантів здійснюється під час проведення заліку. Підсумкову конференцію з практики магістрантів проводять після проведення заліку. Підсумки проведення заліку з виробничої практики обговорюються на засіданнях фахових кафедр, а також на вченій раді факультету української й іноземної філології та журналістики. Позитивною оцінкою проходження переддипломної практики слід вважати рекомендацію кваліфікаційної (магістерської) роботи до захисту, ухвалену засіданням кафедри, на якій студент виконує кваліфікаційну (магістерську) роботу.